

советник отдела аналитических исследований Правового управления Государственной Думы РФ, доктор экономических наук. Источник: [http://www.ppp-](http://www.ppp-russia.ru/analyt/40-ajrapetyan-ms-zarubezhnyj-opyt-ispolzovaniya.html)

[russia.ru/analyt/40-ajrapetyan-ms-zarubezhnyj-opyt-ispolzovaniya.html](http://www.ppp-russia.ru/analyt/40-ajrapetyan-ms-zarubezhnyj-opyt-ispolzovaniya.html)

*Рецензент д.е.н., професор УкрДАЗТ Кірдіна О.Г.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*

УДК 621:658.14

РОЗШИРЕННЯ ТЕЗАУРУСА ДО ВИРШЕННЯ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СКЛАДОВОЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Зайцева І.Ю., д.е.н., доцент,
Кореницька Ю.А., магістр (УкрДАЗТ)*

У статті розкрито сутність фінансової складової економічної безпеки підприємства в сучасних умовах господарювання; визначено основні проблеми, пов'язані із її забезпеченням на підприємствах.

Ключові слова: економічна безпека підприємства, фінансова складова економічної безпеки, фінансова безпека держави, фінансова стійкість, індикатори фінансової безпеки.

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ ЧАСТЬЮ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

*Зайцева И.Ю., д.э.н., доцент,
Кореницкая И.Ю., магистр (УкрГАЗТ)*

В статье раскрыта сущность финансовой составляющей экономической безопасности предприятия в современных условиях хозяйствования, определены основные проблемы, связанные с ее обеспечением на предприятиях.

Ключевые слова: экономическая безопасность предприятия, финансовая составляющая экономической безопасности, финансовая безопасность государства, финансовая устойчивость, индикаторы финансовой безопасности.

PROBLEMS OF FINANCIAL PART OF ECONOMIC SECURITY COMPANIES

*Zayceva I.Y.,
Korenitskaya Y.A.*

This article deals with the nature of the financial component of economic security in today's economy, the basic problems related to the business of providing.

Keywords: economic security, the financial component of economic security, financial security, financial stability, financial security indicators.

Постановка проблеми. В умовах динамічного середовища при функціонуванні промислових підприємств виникають загрози тактичного та стратегічного характеру. Серед них можна виділити нестачу ресурсів фінансування безперервності їх діяльності, обмеження здатності підтримувати процес розширеного відтворення, що створює загрозу їх існування як економічної системи, з однієї сторони, та неможливість підвищувати сою конкурентоспроможність, з другої. Саме тому набувають актуальності проблеми формування забезпечення економічної безпеки, в цілому, та фінансової як елемента, що дозволяє захистити власні фінансові інтереси та створити відповідне підґрунтя для збалансованого стійкого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з поняттям „фінансова безпека держави” останнє десятиліття є об'єктом дослідження таких вчених України, як О.І. Барановський [1], М.М. Єрмошенко [2], М.І. Камлик [3], та ін. Усі дослідження названих учених спрямовані на теоретико-практичне обґрунтування необхідності захисту фінансових інтересів держави, розроблення теоретико-методологічних основ забезпечення її безпеки, на побудову поняттєвого інструментарію тощо. Зокрема, розглядаються питання визначення сутності категорії фінансової безпеки, наведено перелік окремих загроз та індикаторів фінансової безпеки й деякі підходи до їх класифікації, пропонуються певні напрямки

забезпечення фінансової безпеки. Не розкритим у працях зазначених вчених є питання визначення рівня фінансової безпеки за допомогою інтегрального показника, який надавав би можливість порівняння промислових підприємств за цією ознакою. Проблема досягнення фінансово безпечного стану підприємства за ринкових умов та його підтримка досліджені у працях вчених далекого зарубіжжя, які розглядали її у контексті стратегічного управління підприємством.

Метою дослідження є розкриття сутності фінансової складової економічної безпеки підприємства в сучасних умовах господарювання.

Основні результати дослідження. Однією з найважливіших проблем підприємницької діяльності в ринкових умовах господарювання будь-якої організації є управління фінансовою складовою економічної безпеки підприємства.

Особливо гостро ці проблеми виникають у ситуаціях, пов'язаних з постійним підприємницьким ризиком, недобросовісною конкуренцією, різного роду внутрішніми та зовнішніми загрозами, а також правовою незахищеністю діяльності суб'єктів господарювання.

З метою забезпечення економічної безпеки на багатьох підприємствах уже створені служби внутрішнього аудиту, служби економічної безпеки підприємства. До їх функцій входять такі завдання, як аналіз, контроль, моніторинг, координація дій різних підрозділів, прогнозування.

На сьогодні існує велика кількість формувань сутності поняття „фінансової складової економічної безпеки підприємства”. Основні з них наведені в табл.1.

Таблиця 1

Основні концептуальні підходи визначення фінансової безпеки

Джерело	Трагування
1	2
Мунтіян В.І. [4, с. 126]	Стан фінансової, грошово-кредитної, валютної банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.
Кузенко Т.Б. [5]	Стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості і рентабельності бізнесу, якості управління та використання основних і оборотних коштів, структури його капіталу, норми виплат за цінними паперами, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського становища і перспектив її технологічного та фінансового розвитку.
Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України [6]	Це такий стан фінансової, грошово-кредитної, бюджетної, валютної, банківської і податкової системи, який може забезпечити ефективне функціонування держави, підтримуючи її економічну стійкість в глобальному середовищі.
Любимцев Ю., Логвина А. [7]	Це забезпечення такого розвитку економіки, фінансової системи і фінансових відносин та процесів у країні та регіоні, за якого створювалися б необхідні (прийнятні) фінансові умови та ресурси для соціально-економічної стабільності і розвитку суспільства в цілому та конкретного регіону, збереження цілісності й єдності фінансової системи, успішного протистояння внутрішнім і зовнішнім загрозам країни в цілому й конкретному району зокрема.
Соловійова А. [8]	Створення таких умов, за яких забезпечується жорсткий контроль за формуванням і розподілом фінансових ресурсів; за обґрунтуванням, цілеспрямованим і ефективним їх використанням; виключення можливості зловживань фінансовими коштами і пере направлення фінансових потоків у незакріплені законодавством сфери їх використання.
Арсент'єв М. [9]	Складова частина економічної безпеки країни, що базується на незалежності, ефективності та конкурентоспроможності фінансово-кредитної сфери, що виражається через систему критеріїв і показників її стану, які характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових, валютних, золотих та інших резервів.
Дмитрієва М. [10]	Стан фінансової системи держави, за якого показники, що його характеризують, не перевищують гранично допустимих, забезпечуючи, таким чином, нормальне функціонування всієї економіки країни згідно з цілями економічної політики, що проводиться.

1	2
Бурцев В. [11]	Характеризує здатність органів держави забезпечувати стійкість економічного розвитку держави, платіжно-розрахункової системи і основних фінансово-економічних параметрів, нейтралізувати вплив світових фінансових криз і навмисних дій світових акторів (держави, ТНК тощо), тіньових структур на національну економічну і соціально-політичну систему.
Дмитренко Е. [12]	Стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз у фінансовій сфері.
Єрмошенко М. [2]	Стан фінансово-кредитної сфери, який характеризується збалансованістю і якістю системної сукупності фінансових інструментів, технологій послуг, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних чинників (загроз), здатністю цієї сфери забезпечувати захист національних фінансових інтересів, достатні обсяги фінансових ресурсів для всіх суб'єктів господарювання і населення і в цілому – ефективне функціонування національної економічної системи і соціальний розвиток.
Барановський О.І. [1, с.28]	Рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, верств населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку, держави, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань.
Горячева К.С. [13, с.7]	Такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством, стійкістю до внутрішніх загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи.
Мікуліна М.О. [14, с. 5]	Стан ефективного використання фінансових ресурсів, що відображається в додатних значеннях показників рентабельності, якості менеджменту, фондоддачі й оборотності активів, фінансових інтересів, забезпечення оптимальної структури капіталу, підтримання курсової вартості цінних паперів, збільшення дивідендних виплат, наявність перспектив подальшого розвитку.
Бланк І.О. [15]	Являє собою кількісно і якісно детермінований рівень його фінансового стану, який забезпечує стабільний захист його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних та потенційних загроз зовнішнього і внутрішнього характеру, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії і створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого росту в нинішньому і перспективному періоді.
Папехин Р.С. [16, с.6]	Комплексне поняття, що відображає такий стан фінансів, при якому підприємство спроможне розвиватися, зберігаючи при цьому свою фінансову безпеку в умовах додаткового рівня ризику
Кім Ю.Г. [17, с. 4]	Діяльність по управлінню ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та росту власного капіталу в поточній та стратегічній перспективі.
Вечканов Г.С. [18]	- стан найефективнішого використання ресурсів підприємства, які проявляються в показниках прибутковості та рентабельності, а також в управлінні основними та оборотними коштами; - процес попередження збитків від негативних внутрішніх та зовнішніх дій на економічну безпеку підприємства.

Спільним в усіх визначеннях є розуміння фінансової безпеки як стану захищеності, забезпечення збалансованості та сприяння ефективному використанню ресурсів, проте методи досягнення цього стану є різними та вирізняються тими індикаторними показниками, що, на думку авторів, є визначальними. Так, ряд авторів ототожнюють із показниками оцінки фінансового стану підприємства, порівнюючи отримані результати із гранично допустимими значеннями показників. Інші - лише із показниками фінансової стабільності, або із показниками прибутковості та рентабельності.

В працях відомих українських дослідників В.І. Мунтіяна, М. Єрмошенка визначено фінансову безпеку на макроекономічному рівні, що визначається як стан фінансово-кредитної, валютної системи, що характеризується збалансованістю та стійкістю до внутрішніх та зовнішніх негативних чинників [4, с. 126; 2, с. 9]. Дане визначення характеризує особливості забезпечення фінансової безпеки з позицій національної безпеки, проте не дозволяє врахувати внутрішню структуру та сфери функціонування підприємства. Вагомим внеском та доповненням до вивчення сутності фінансової безпеки здійснив О.І. Барановський, котрий

розглядав поняття фінансової безпеки як рівень забезпеченості громадянина, домашнього господарства, верств населення, підприємства, організації, установи, регіону, галузі, сектора економіки, ринку, держави, міждержавних утворень, світового співтовариства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення їх потреб і виконання існуючих зобов'язань [1, с.28]. В даному визначенні розглянуто всі рівні прояву фінансової безпеки – від нанорівня (безпека суб'єкта) до мегарівня (безпеки глобальної). Вагомим внеском у формування даного визначення є й те, що наголошено на необхідності забезпеченості фінансових ресурсів відповідно до потреби в них, проте, на нашу думку, виконання існуючих зобов'язань в більшій мірі характеризує просте відтворення виробничої бази, що є мінімальною умовою забезпечення збалансованого та стабільного розвитку відповідного об'єкта.

Група російських вчених В. Бурцева, Ю. Любимцев та А. Логвина, визначають фінансову безпеку з позицій складової економічної безпеки країни, що характеризує стабільність фінансових умов розвитку фінансової сфери та фінансових відносин [11, 7]. Дане визначення сформоване з урахуванням процесів глобалізації і є більш характерним для мега- та мезорівнів прояву безпеки. З позицій складової національної безпеки наводить визначення і російський вчений М. Арсентьев, проте дане визначення доповнене основними принципами фінансової безпеки, що проявляються в незалежності та ефективності фінансово-кредитної сфери, що виражаються через систему показників збалансованості фінансів [9]. В даному визначенні автором акцентовано увагу на індикаторів достатності ліквідності активів, що є мінімальною умовою фінансової безпеки на поточний період. З позицій відповідності індикаторних показників фінансової безпеки із граничним значенням сформоване визначення дослідника в сфері фінансової безпеки Дмитрієвою М., проте, на нашу думку, в фінансовій науці немає одностайності поглядів щодо системи показників оцінки фінансової безпеки та їх кількісних та якісних параметрів [10].

Виходячи з цього, на нашу думку: фінансова складова економічної безпеки підприємства – діяльність по управлінню ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та росту власного капіталу в поточній та стратегічній перспективі.

Висновки. Таким чином, економічна безпека є новим напрямом науки, а забезпечення економічної безпеки особливим видом економічної діяльності підприємства. Категорію фінансової складової безпеки підприємств варто вважати соціально-економічною та розглядати як комплексну динамічну систему стійких фінансово-економічних відносин підприємств в процесі відтворення зі споживачами

продукції, включаючи державу. Ці відносини обумовлені сукупністю стратегій, методів і механізмів найбільш ефективного формування і використання фінансових ресурсів підприємств з метою запобігання реальних і потенційних погроз та ризиків їхнього функціонування для досягнення стратегічних цілей, що забезпечують стійкий фінансовий стан в поточному і перспективному періоді.

Проблеми подальших досліджень. Залишаються основні проблеми забезпечення фінансової безпеки: визначення моделей та їх систем комплексного управління фінансовою безпекою підприємства, а також методів забезпечення безпеки; визначення структури управління та контролю фінансової безпеки, кваліфікаційних характеристик та функціональних обов'язків її працівників; забезпечення комунікації працівників служб фінансової безпеки з працівниками управління господарської діяльності підприємства.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1 Барановський, О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) [Текст]: Монографія / О.І. Барановський – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2004. – 759 с.
- 2 Єрмошенко, М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія запобігання. [Текст] / М. Єрмошенко – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. – 309 с.
- 3 Камлик, М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект [Текст] / М.І. Камлик: Навч. посіб. – К.: Атіка, 2005. – 431 с.
- 4 Мунтіян, В.І. Економічна безпека України [Текст] / Мунтіян В.І. – К.: КВІЦ, 1999. – 464 с.
- 5 Кузенко, Т. Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // Актуальні проблеми економіки [Текст] / Т.Б. Кузенко – 2009. – №1(91). – С. 98 – 103.
- 6 Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України. [Текст] / Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України. – К.: Академпрес, 2003. – 64 с.
- 7 Любимцев, Ю. Концепция финансовой безопасности (общегосударственный и региональный аспекты) [Текст] / Ю. Любимцев., А. Логвина // Вопросы экономики. – 1998. – №3. – С. 55 – 64
- 8 Соловйова, А. Проблемы формирования системы финансово-экономической безопасности в России [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.sbcinfo.ru/articles/10th
- 9 Арсентьев, М. Финансовая безопасность России [Електронний ресурс] // Обозреватель. – 2006. – №8. – Режим доступу: http://www.rau.ru/observer/N08_00/0821.NTM
- 10 Дмитриева, М.Ю. Безопасность финансового рынка России [Електронний ресурс] / М.Ю. Дмитриева // Режим доступу: <http://www.sbcinfo.ru/articles/8th2000conf/25.htm>

11 Бурцев, В.В. Факторы финансовой безопасности России [Текст] / В.В. Бурцев // Менеджмент в России и за рубежом. — 2001. — №1. — С. 55 — 69

12 Дмитренко, Е. Фінансова безпека держави потребує нормативно-правового регулювання [Текст] / Е. Дмитренко // Віче. — 2003. — №10. — С. 53-55

13 Горячева, К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 [Текст] / К.С. Горячева. — К.: НАУ, 2009. — 17с.

14 Мікуліна, М.О. Фінансова безпека розвитку сільськогосподарських формувань: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 [Текст] / Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» УААН / М.О. Мікуліна. — К., 2008. — 19 с.

15 Бланк, И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия [Текст] / И.А. Бланк. — К.: Ника-Центр, Эльга, 2004. — 784 с.

16 Папехин, Р.С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятия : Автореф. дис. канд. економ. наук. : 08.00.10 [Текст] / Р.С. Папехин. — Волгоград, 2007. — 21 с.

17 Кім, Ю. Г. Проблеми забезпечення фінансової безпеки підприємства [Текст] / Ю.Г. Кім // Менеджмент : зб. наук. праць. — К. : Міжгалузевий ін-т управління. — 2008. — № 10. — С. 62–76.

18 Вечканов, Г.С. Экономическая безопасность. Учебник для вузов. [Текст] / Г.С. Вечканов — СПб: Питер, 2007. — 384с.

Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Боровик Ю.Т.

УДК 336.76 (477)

АНАЛІЗ ФОНДОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

*Калініченко Л.Л., д.е.н., доцент,
Глазкова А.С., студентка (УкрДАЗТ)*

У статті досліджений та проаналізований стан ринку цінних паперів України, виявлені проблеми функціонування та дослідження перспектив розвитку державного ринку цінних паперів.

Ключові слова: фондовий ринок, цінні папери, ринок цінних паперів, фінансові ресурси.

АНАЛИЗ ФОНДОВОГО РЫНКА УКРАИНЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ ЕГО РАЗВИТИЯ

*Калиниченко Л.Л., д.э.н., доцент,
Глазкова А.С., студентка (УкрГАЗТ)*

В статье исследовано и проанализировано состояние рынка ценных бумаг в Украине, выявлены проблемы функционирования и исследованы перспективы развития государственного рынка ценных бумаг.

Ключевые слова: фондовый рынок, ценные бумаги, рынок ценных бумаг, финансовые ресурсы.

STOCK MARKET ANALYSIS OF UKRAINE AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

*Kalinichenko L.L.,
Glazkova A.S.*

In the article investigational and analyzed market of equities condition in Ukraine, the problems of functioning are exposed and the prospects of state market of count papers development are investigational.

Key words: fund market, securities, market of equities, financial resources.

Постановка проблеми. Як показує світовий досвід, ефективне функціонування ринку цінних паперів неможливе без регулюючої та контролюючої діяльності державних органів. В умовах становлення ринку цінних паперів функціонування подібних структур має велике значення.

На світовому ринку існує дві основні моделі організації ринку цінних паперів. Одна з них передбачає перевагу на ринку комерційних банків (Німеччина, Японія, Франція). Інша передбачає

активну роль як банківських установ так і небанківських фінансово-кредитних інститутів (США, Великобританія). У тих країнах, де на ринку переважає обмежена кількість комерційних банків, їх діяльність контролюється національним банком та іншими державними агенціями, спостерігається більш жорстке державне регулювання [1]. Підвищення ефективності функціонування ринку цінних паперів в Україні набуває все більш практичного значення.